

Ingår i tunnelbaneavtalet

STARTPROMEMORIA
Förstudie överdäckning av
Värmdöleden och
bussterminal inom Centrala
Nacka

Dnr 2015/304-224
Projekt 9245

Förstudie överdäckning av Värmdöleden och bussterminal Nacka C

Förstudie överdäckning av Värmdöleden och bussterminal inom planprogrammet Centrala
Nacka, i kommundelen Sicklaön, Nacka kommun

I Sammanfattning

Nacka stad kallas det nya, täta och blandade området som skapas på västra Sicklaön där förstudien ingår. Nacka kommun antog i april 2015 ett planprogram för centrala Nacka. För att det aktuella planområdet skall utvecklas till en attraktiv och hållbar stadsdel föreslås en överdäckning av Värmdöleden.

En överdäckning av motorvägen skapar en centrumpunkt i staden och möjliggör bebyggelse norr och söder om Värmdöleden som annars inte vore möjlig. I anslutning till överdäckningen föreslås att en ny bussterminal placeras som möjliggör byten till tunnelbanan vid Nacka C. Tunnelbanan till Nacka beräknas vara klar år 2025, och bussterminalen ska vara färdig innan dess.

Genomförandet av en överdäckning av Värmdöleden med fungerande trafiklösningar på det statliga och kommunala vägnätet, och att bygga en bussterminal som uppfyller behoven hos intressenter och finansörer är ett för kommunen ovanligt stort och komplicerat projekt. Därför tas en förstudie fram. Syftet är att utreda förutsättningarna för en överdäckning av Värmdöleden, en ny bussterminal och vad som krävs för att genomföra dessa.

2 Syfte och mål

2.1 Förstudiens syfte

Förstudien syfte är att utreda förutsättningarna för en överdäckning av Värmdöleden, en ny bussterminal och vad som krävs för att genomföra dessa.

Nacka kommun antog i april ett planprogram för centrala Nacka. Planprogrammet omfattar bland annat cirka 4600 bostäder och cirka 7000 arbetsplatser. Planförslaget strävar efter att stärka sambanden med omgivande stadsdelar, bland annat genom att däcka över Värmdöleden mellan Nacka Forum och Nacka Strand. En överdäckning av Värmdöleden skapar en centrumpunkt i staden och möjliggör bebyggelse norr och söder om Värmdöleden som inte vore möjlig utan en överdäckning. En ny bussterminal föreslås placeras i anslutning till den nya tunnelbanestationen Nacka C. Bussterminalen ska kunna ge effektiva byten till tunnelbanan och en bra anslutning till Nacka Forum med handel och parkering. Tunnelbana till Nacka beräknas vara klar år 2025, och bussterminalens tidplan behöver anpassas efter det.

Genomförandet av en överdäckning av Värmdöleden med fungerande trafiklösningar på det statliga och kommunala vägnätet, och att planera in en bussterminal i anslutning till detta som uppfyller åtagandet i ingångna avtal, är ett för kommunen ovanligt stort och komplicerat projekt. Det har därför bedömts som nödvändigt att inleda arbetet med ett omfattande utredningsarbete inom ramen för en förstudie för att ta fram förutsättningar för ett genomförande av projektet som helhet.

Det är ännu inte avgjort hur ansvaret för utbyggnaden av denna centrala punkt ska fördelas. En ny tunnelbanestation ansvarar FUT, Förvaltningen för utbyggd tunnelbana (Landstinget) för. Nya möjligheter för på och avfarter från 222an i området ansvarar Trafikverket för. En ny bussterminal ska enligt tecknat avtal samfinansieras mellan Nacka kommun/Trafikförvaltningen (Landstinget) och utbyggnader av bussterminaler genomförs normalt av Trafikförvaltningen. En överdäckning av 222an med syfte att skapa publika ytor, gångstråk och kontor/bostäder är Nacka kommuns ansvar. Det splittrade ansvaret gör planeringen komplicerad och det är Nacka kommun som med vårt detaljplanemonopol behöver samordna och planera helheten i stor samverkan med alla berörda aktörer. Eftersom detta område är mer komplicerat och stort än normal i kommunen avser föreliggande Start-PM endast förstudiefasen och ett nytt start PM kommer att tas fram för genomförandefasen när projektet och Nacka kommuns ansvar är tydligare definierat.

Förstudiens övergripande syfte är att:

- Utreda förutsättningarna för det fortsatta planeringsarbetet och genomförandet av det i planprogrammet för centrala Nacka utpekade området vid överdäckningen av Värmdöleden.
- Genomföra en studie för en kostnadseffektiv lokalisering av den bussterminal som Landstinget, Stockholms Stad, Värmdö kommun och Nacka kommun har avtalat om och som ska ligga i anslutning till tunnelbanestationen vid Nacka C.
- Presentera ett beslutsunderlag för fortsatt planeringsprocess för genomförande.

2.2 Förstudiens mål

Förstudiens mål är:

- Att inom ramen för ingångna avtal hitta en kostnadseffektiv placering för en bussterminal vid Nacka C.
- Genomföra en åtgärdsvalsstudie för att hitta en trafiklösning som tillgodoser behoven i Nacka stad.
- Att ta fram en förstudierapport som beskriver ett antal alternativa lösningar för överdäckning av Värmdöleden.
- Skapa förutsättningar för en principöverenskommelse mellan Nacka kommun, Trafikverket och Landstinget där parterna enas om målbild, förslag på utformning, principer för kostnadsfördelning, tidplan och genomförande.
- Skapa förutsättningar för att ett genomförandeavtal för bussterminalen med Landstinget ska vara tecknat senast 2016-06-30. Avtalet ska vara samordnat med genomförandeavtalet för tunnelbanans utbyggnad till Nacka.

2.3 Projektets bakgrund & behov

I syfte att skapa en levande och attraktiv stadskärna i Nackas centrala delar antogs i april 2015 planprogrammet Centrala Nacka. Visionen är att centrala Nacka ska utvecklas till en attraktiv och långsiktigt hållbar stadsdel som uppfattas som kommunens centrum. Ett viktigt mål är att förbättra sambanden mellan närliggande stadsdelar så att området ska kunna upplevas som en helhet. I planprogrammet slås fast att en överdäckning av Värmdöleden är önskvärd för att knyta samman centrala Nacka med Nacka Strand, Jarlaberg, Bergs Gård och Nyckelvikén. Den nya bussterminalen bör placeras så att den erbjuder bra omstigningsmöjligheter till tunnelbanan.

Nedan listas de bakomliggande beslut och dokument som föregått planprogrammet.

Översiktsplan

Kommunfullmäktige antog i juni 2012 en ny översiktsplan ”Hållbar framtid i Nacka”. Att skapa en tät och blandad stad på västra Sicklaön är en av översiktsplanens viktiga strategier. Eftersom Nacka, och även Värmdö, hör till de mest expansiva kommunerna i Stockholmsområdet är behovet av infrastruktursatsningar stort, och en fokusering på transportfrågan nödvändig. I översiktsplanen finns därför stadsbyggnadsstrategin ”Komplett transportsystem med tunnelbana till Nacka”.

Tunnelbaneavtalet

I januari 2014 träffades ett avtal om utbyggnad av tunnelbanan mellan staten, Stockholms läns landsting och kommunerna Järfälla, Nacka, Solna och Stockholm. För Nackas del innebär avtalet att tunnelbanans blå linje förlängs från Kungsträdgården till Nacka C. Som en del av avtalet åtar sig kommunen att bygga 13 500 bostäder på västra Sicklaön till år 2030.

Tunnelbanans tidplan innebär att utbyggnaden ska påbörjas 2018 och vara klar 2025. Tunnelbanan byggs med stöd av en järnvägsplan. Järnvägsplanen planeras gå på samråd Q1 2016, på granskning Q4 2016 och att fastställas Q3 2017.

Överenskommelse om finansiering av bussterminallösning för Ostsektorn

En överenskommelse har tecknats mellan Stockholms läns landsting, Nacka kommun, Stockholms stad och Värmdö kommun om utbyggnad och finansiering av framtida bussterminallösning för Ostsektorn. Lösningen innebär att en bussterminal byggs vid Slussen i Katarinaberget samt att en bussterminal byggs vid Nacka C Bussterminalen vid Nacka C ska enligt avtalet ha 15 påstigningshållplatser. Bussterminalen ska finansieras till 50 % av landstinget och till 50 % av Nacka kommun.

Strukturplanerna från 2014 och 2015

På Västra Sicklaön pågår ett stort antal stadsbyggnadsprojekt. I arbetet med varje enskilt projekt väcks frågor som berör västra Sicklaön i sin helhet och som därmed inte kan lösas i varje enskilt projekt, vilket tydliggör behovet av en övergripande struktur, en helhetsbild över västra Sicklaön. För att skapa helhetsbilden, och för att uppnå översiktsplanens strategi om att skapa en tät och blandad stad på västra Sicklaön, startades arbetet med en strukturplan för Västra Sicklaön

En övergripande strukturplan för arbetet med att bygga den täta staden på västra Sicklaön beslutades av kommunstyrelsen den 13 januari 2014. Strukturplanen och den sedermera fördjupade strukturplanen, beslutad av kommunstyrelsen den 16 juni 2015, är utgångspunkter för den fortsatta stadsutvecklingen i området.

3 Förutsättningar

3.1 Fastighet/Område

För att visa en fungerande lösning kommer även den fördjupade strukturplanen att analyseras och utvecklas. Detta görs med utgångspunkt i det beslutade planprogrammet genom sammansättning av de olika komponenternas alternativ.

Inom ramen för förstudien ska även rådighet över marken beaktas i arbetet då marken öster om Vikdalsbron är statligt och kommunalt ägd i de delar en överdäckning är aktuell, medan en överdäckning i annat läge även skulle kunna beröra privata fastighetsägare.

3.2 Förstudieområdets preliminära avgränsning/ läge

Figur 1: Skiss över projektets preliminära avgränsning.

I förstudieområdet ingår Värmdöleden i dess sträckning mellan Kvarnholmsförbindelsen och Skvaltans trafikplats. Vidare ingår området runt den överdäckning som visas i planprogrammet Centrala Nacka samt kringliggande vägnät.

Projektet ingår i Nacka stad – det nya, täta och blandade området som skapas på västra Sicklaön. Nacka stad ska vara en nära och nyskapande del av Stockholmsregionen. Här är det attraktivt att leva, vistas och verka. 14 000 nya bostäder och 10 000 nya arbetsplatser gör det möjligt att bygga tunnelbanan till Nacka.

3.3 Statliga och kommunala intressen samt kommunala planer

Tunnelbaneavtalet och *Överenskommelsen om finansiering av bussterminallösning för Ostsektorn* sätter förstudiens ramar och tidplan och beaktas i allt arbete.

Arbetet inom förstudien stämmer överens med kommunens översiktsplan.

Väg 222 är av riksintresse för kommunikationer och är utpekad som primär transportled för farligt gods.

Ett genomförande av förslagen kommer att kräva att en eller flera detaljplaner tas fram, och beroende på alternativ berörs även gällande planer med varierande markanvändning.

Genomförande av åtgärder på det statliga vägnätet kan komma att kräva vägplan enligt Väglagen. Detta kommer att utredas i det fortsatta arbetet efter förstudien.

3.3.1 Intressenter

Projektets omfattning och komplexiteten innebär att flera stora aktörer berörs av förstudiens arbete. Inom ramen för förstudien kommer en intressentanalys att tas fram för att ta reda på vilka utöver kommunen som är kravställare. I de fall intressenterna inte kan lämna tydliga krav kommer väl avvägda antaganden att behöva göras.

Preliminärt har följande aktörer bedöms beröras av förstudien och involveras i arbetet i varierande utsträckning:

Trafikverket

Trafikverket är väghållare av väg 222 och bevakar även vägen utifrån dess status som riksintresse. Trafikverket är också markägare inom förstudieområdet och ansvarig part för planering, genomförande och finansiering av nya på- och avfartsmöjligheter från 222an samt för eventuella nya motorvägsbusshållplatser på 222an .

Stockholms läns landsting

Landstinget ska enligt *Överenskommelse om finansiering av bussterminallösning för Ostsektorn* finansiera 50 % av den nya bussterminalen samt även drifta terminalen i färdigt utförande. Två av landstingets förvaltningar bedöms beröras av förstudien:

- **Trafikförvaltningen**
Trafikförvaltningen kommer att vara ägare av bussterminalen och tunnelbanan.
- **Förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT)**
FUT ansvarar för att planera, projektera och bygga tunnelbanan till Nacka.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen ansvarar för frågor kring risk och farligt gods.

Privata fastighetsägare

Kan vara både direkt och indirekt berörda.

4 Om projektet

Visionen för centrala Nacka är välformulerad i planprogrammet, men den konkreta målbilden behöver vidareutvecklas. Några punkter i planprogrammet som utgör avgörande nyckelfrågor för att säkerställa funktionalitet och en hållbar stad är: tyngdpunkten i centrala Nacka, överdäckningens utbredning trafikplatsernas utformning, tunnelbanan och bussterminalen samt deras konsekvenser på området. I programmet framhålls att de ekonomiska och tekniska konsekvenserna av en överdäckning skall utredas i det fortsatta arbetet.

Inom ramen för förstudien utförs ett planeringsarbete som syftar till att sammanställa intressen och utredningar och formulera lösningar och vägval för en stadsstruktur som kan utgöra grund för fortsatt planeringsprocess. I förstudien klarläggs omfattningen av projektet, risker och möjligheter, nuläget analyseras, innehållet struktureras och intressenter klarläggs. Vidare bedöms affärsnyttan om projektet genomförs, lösningsförslag tas fram, krav tydliggörs och en plan för genomförande tas fram.

Förstudien skall utgöra kalkylunderlag för förstudiens föreslagna lösning/lösningar och ska kunna utgöra underlag för beslut om fortsatt inriktning från kommunens sida. För att få fram ett så bra kalkylunderlag som möjligt utförs erforderlig teknisk utredning och projektering inom teknikområdena geoteknik, VA, konstruktioner, vägutformning, risk och VR-modellering.

Förstudien ska sammanfattas i en förstudierapport. Förstudierapporten kommer att redovisa några möjliga lösningar för hela området med tillhörande varianter för de ingående komponenterna.

4.1 Överdäckning

Utifrån infrastruktur, stadsbyggnad, risk och en mängd andra ingående parametrar kommer överdäckningens utbredning att analyseras. Förstudierapporten kommer att redovisa ett antal alternativa lösningar för en överdäckning av Värmdöleden. Alternativen tas fram utifrån förutsättningarna i kapitel 2.3, med förslag till beslut för fortsatt arbete med något av alternativen.

4.2 Bussterminal

I förstudien ingår en studie av lämplig lokalisering av den bussterminal som landstinget, Stockholms Stad, Värmdö kommun och Nacka kommun har avtalat om och som ska ligga i anslutning till tunnelbanestationen vid Nacka C. Den viktigaste funktionen för tunnelbanestationen Nacka C är bytet mellan buss och tunnelbana. Att utifrån ett stadsbyggnadsperspektiv tillskapa en effektiv bytespunkt utifrån de förutsättningar som tunnelbanans utbyggnad till Nacka ger är därför av central betydelse. Förstudien bedrivs

därför i tätt samarbete med landstingets Förvaltning för utbyggd tunnelbana och med beaktande av tunnelbaneprojektets tidplan samt med Landstingets Trafikförvaltning som finansär och driftansvarig. Förstudien ska även ge nödvändiga svar/underlag till Förvaltningen för utbyggd tunnelbana (FUT) för att möjliggöra den fortsatta planeringen av utbyggnad av tunnelbanan.

Trafikförvaltningen och Förvaltningen för utbyggd tunnelbana gör sina egna utredningar av sina respektive ansvarsområden och ett successivt kunskapsutbyte sker inom ramen för förstudien. Det är kommunens förstudie som hanterar helheten inom området.

4.3 Åtgärdsvalsstudie

Tillsammans med Trafikverket och Trafikförvaltningen bedriver kommunen ett arbete med en Åtgärdsvalsstudie (ÅVS) om samordnad trafikplanering i centrala Nacka. ÅVS:en behandlar trafikplatserna längs Värmdöleden (Kvarnholmens trafikplats, Nacka trafikplats, Skvaltans trafikplats och Skogalunds trafikplats) och omkringliggande kommunalt vägnät, och kommer att utgöra underlag till de förslag som tas fram inom förstudien.

4.4 Trafikutredningar

Som en del i förstudien skall trafikutredningar tas fram för att kunna möjliggöra att väl underbyggda beslut fattas. Trafikutredningarna omfattar resandeströmmar (trafikmodell och utredningar) samt bytespunkten Nacka C. Denna utredning syftar till att ge en mer detaljerad bild av vilken trafiksituation som är att vänta baserat på trafikanalysen och inhämtande av information från berörda parter. Parallellt med utredningen görs en fördjupad studie som i ett tidigt skede utreder vilka behov som föreligger för en effektiv bytespunkt mellan gång/cykel och kollektivtrafik.

4.5 Fortsatt arbete

Förstudien syftar till att utgöra ett beslutsunderlag för kommunen för hur man ska jobba vidare för att genomföra en överdäckning av Värmdöleden och samtidigt möjliggöra för en bra bussterminal med en effektiv omstigning till en ny tunnelbanestation samt en effektiv och bra på- och avfartsmöjlighet från 222an. När förstudien är avslutad är ambitionen att kommunen tecknar en principöverenskommelse med Trafikverket och Landstinget. Kommunen ska även teckna ett genomförandeavtal med landstinget om bussterminalen. Genomförandeavtalet, som ska godkännas i respektive parts beslutande organ, ska behandla principerna för genomförandet och ska precisera tidplan, investeringskostnader, standard, kvalitetsnivåer etc. Genomförandeavtalet kommer att vara samordnat med genomförandeavtalet för tunnelbanans utbyggnad till Nacka.

Inför nästa fas ska ett nytt Start-PM antas varpå arbete med planering, projektering, upphandling och genomförande kan påbörjas. Fokus i nästa fas inledande skede läggs på att stödja framtagande av detaljplaner och vägplan, samt att identifiera övriga nödvändiga tillstånd och avtal. Nästa fas påbörjas efter att en principöverenskommelse har kommit på plats och aktuella parter är överens om principerna för lokalisering.

5 Ekonomi

Med hänsyn till den komplexitet som ett genomförande av en i kombination med både en ny tunnelbanestation, en ny bussterminal samt nya på- och avfarter innebär har det bedömts

som nödvändigt att göra en mycket omfattande och grundlig förstudie i syfte att kunna presentera ett beslutsunderlag som täcker alla delar.

Inom ramen för förstudien skall de tekniska och ekonomiska förutsättningarna och konsekvenserna av en överdäckning, en ny bussterminal och nya på- och avfarter utredas. Förstudien skall dessutom beskriva projektomfattning, definiera avgränsning och möjlig tidplan. Inom ramen för förstudien ska också en dialog föras med berörda parter för att föreslå en fördelning och organisation för genomförandet av samtliga åtgärder inom förstudiens område. Samtliga ingående delar hänger ihop med varandra produktionsmässigt men har olika huvudmän och finansörer. Kostnaderna för att ta fram förstudien beräknas därför uppgå till 17 miljoner kronor och fördelas enligt följande:

Kostnadsslag	Summa
Projektledning	3 020 000 kr
Arkitekter	3 420 000 kr
Trafik- och bussterminal utredning	2 040 000 kr
Konstruktion och vägutformning	2 500 000 kr
Analys av marknadsvillkor samt affärsmodeller för genomförande	350 000 kr
Fastighetsrättslig rådgivning	90 000 kr
Åtgärdsvalsstudie	1 000 000 kr
Interna resurser	2 000 000 kr
Oförutsett ca 20 %	2 580 000 kr
Totalt	17 000 000 kr

Kommunen är beställare av förstudien och kommer att finansiera samtliga i förstudien ingående kostnader. Trafikförvaltningen och Förvaltningen för utbyggd tunnelbana betalar sina respektive kostnader för utredningar och deltagande i kommunens samordnande arbete. Förstudien föreslås att finansieras via kommande markförsäljning. Finansieringarna och kostnadsfördelningar av de olika anläggningarna kommer att regleras i anslutning till kommande genomförandeavtal.

6 Preliminär tidsplan

Förstudiens beräknas vara klar kvartal 1 2016.

Inom ramen för förstudien tas även en generell planering för projektens genomförande fram. Förstudien ska visa hur genomförandet kan klaras mot beaktande av tunnelbanans tidplan och med förutsättningen att anläggningen ska vara färdigställd 2025.